

Dr. Kolláth György

A magyar jog rosszul reagál a drogfogyasztásra. Az írott törvény és az élő gyakorlat ellentmondása erős. Elsősorban a már bekövetkezett visszaélések állnak középpontban. Arról olvashatunk, hogy vajon túl enyhék-e a kiszabott büntetések. De arról már alig, hogy mit teszünk akkor, amikor éppen nem büntetünk. Így képtelenség eljutni a gyökerekig. A közbeszédnek része a prevenció, s erre nézve projektek is készülnek. De ha a

döntő eszköz a büntető szankció, akkor a megelőzés csak kiegészítő, járulékos elem, nem ritkán pótszer lehet. Az erőszakos és a közhatalom nélküli fellépés nem kiegészíti egymást, hanem közömbösíti. Elidegenítő már az a nyelvezet is, amelyen a jog íródik. Nagyon kevés fiatal érti a Btk. fogalmait, pedig őhöz is szól a törvény. Kimutatható szembenállás van a hivatalos állami politika és a civil társadalom aktivitása között. Az egyik a gázpedált nyomja, a másik a féket. Gondoljunk a drog-ügyek adatvédelmi gubancaira! A drog-jogban nincs lényeglátó szintézis. Sokszor csak egy-egy ágazati problémára keresnek gyors, tüneti gyógymódot. A drog és következménye jogtételként tárgya a büntetőjognak, az egészségügyi, a szociális és a családjognak, a rendészeti és a munkajognak, s a pénzügyi jognak is. A Btk. ebben túlsúlyos, mégsem hatékony erő. Polgári jog és alkotmányjog ellenben alig van. Pedig kellene: a személyiségvédelem, az élethez és a méltósághoz való abszolút jog, az önrendelkezés, s az állam életvédelmi kötelezettsége megkövetelné. Van ehelyett masszív büntetőpolitika, mely kb.3/4-ed részben konzervatív pártpolitika.(Keresztény értékeknek – szeretet, megbocsátás – kevés nyoma látszik.) A siker kétséges, mert ha az állam valóban elébe és utána menne a drog-bűnügyeknek, akkor a bűnügyi statisztika javulásának szlogenje megdőlné. A jog civil formái (pl. ösztönzők, szerződési kapcsolatok, finanszírozási módok) még erőtleneek.

Az állam, mint közhatalom túlteng a drog elleni „harc”-ban. Már a harc szó is ódivatú, egyben kifejező. Az állami szerepfelfogás eszménye a megtorló elrettentés, mely úgy véli: a drákói büntetés majd visszatart, sőt megnevel. Szakadék érezhető a makulátlan jogalkotó és a tehetetlen, gyenge és passzív jogalkalmazó között. Helyénvaló, hogy egy drogbáró akár életfogytiglani büntetést is kapjon. Muszáj ugyanakkor büntetőjoggal fellépni a gyermekek ellen is? Olyan ez, mint amikor a zord szülő a csecsemővel súroltatná ki a bölcsőt. Ha a drogos gyerek is bűnöző, akkor nehéz vele együttműködni. Terhelteként még hazudni is „joga van”, csak mást nem vádolhat. A tételes jog kíméletlenségét a lágy önkéntes jogkövetés és a hatósági jogérvényesítés gyengesége ellensúlyozza. A modern állam pedig csak módjával lehetne jogalkotó és jogalkalmazó közhatalom. Sokkal gyakrabban és sikeresebben intézményeket fenntartó és nonprofit módon működtető, továbbá speciális szolgálatokat és szolgáltatásokat nyújtó tulajdonos. Máskor pedig a közpénzek hatékony odaítélője, jó célok szponzora, rossz törekvések diszpreferálója. Lehetne ugyanez az állam az együttműködést generáló partner is, amelyik segítően és őszintén támogatja a helyi kezdeményezéseket, anélkül, hogy „leállamosítaná” azokat. Ideje volna ezt a fajta állami attitűdöt megtapasztalni.

A „függőségek” hazai joggyakorlata is ódivatú. Ellenpélda: egy finn kisvárosban megnéztük, miként megy a „szenvedélyfüggő” dolgozók alkalmazása. Sok finn ember pénteken és szombaton este „rendesen” iszik, ám vasárnap este már semmit sem. Ha öt másnap a munkahelyén ittasan megcsípnék, mindjárt ki is rúgnák. A dohányzás korlátozásával – mely 10-15 év után hozott eredményt – más a helyzet. Ha egy munkást ott látnak dohányozni az üzemben, ahol nem szabadna, gyengéden szólnak neki, s átkísérik a kijelölt helyre. Ha másodszor is öt csípi meg, egyben rá is kérdeznék: valami gondja van, ami miatt nem tudja betartani az előírásokat? Óhajt talán segítséget? Bár erre ott még nem volt példa, de hogyha ugyanazt a dolgozót érnék tetten harmadszor is, akkor a már hagyományos átkísérés után pszichológushoz is irányítanák, hogy megfejtse: miért képtelen engedelmeskedni? Ha pedig elvileg (!) ez is

Cím
Drog-jog
Dátum
2001.03.08.

Dr. Kolláth György

eredménytelen maradna, negyedszerre valószínűleg kirúgnák, mert már nem elsősorban ő érdekes ilyenkor. A diktatúra elmúltával itthon is ezt az alapállást kellene előtérbe állítani. Ehhez képest alig látni belátó együttműködést.

A jog a jéghegy csúcsa. Ezért az előre lépés fő feltétele, feladata és felelőssége nem a büntetőbíróké (volna). Csakhogy: tudjuk-e már, hogy mitől hiteles a prevenció? Felnőttet és gyermeket mire predesztinál a környezet? Pillanatnyilag éppen nő-e vagy stagnál az esély a be- és a visszailleszkedésre? Mit vállalhat fel a hazai civil társadalom? Önkormányzati metszetben is vajon milyen egy jó helyi projekt? Mikorra lesz megbízható monitoring-rendszer? Ha pedig, evidensen a kábítószer-visszaélés kapcsán büntetni is kell, akkor vajon mi a tisztességes módja a felderítésnek, kinek mi ebben a felelőssége, anélkül, hogy erőszakos túlzásokba esnénk? E kérdések megválaszolásába a jogi szankcionálás alázattal besegíthet, de nem helyettesítheti a folyamat egészét.

Állandó dilemma: mit is kellene átvenni Nyugat-Európától? Keverednek az igaz és a fals válaszok. Talán igényeljük meg a kasszát, a lágy drogok liberalizációját, a társadalmi és szolgáltató háttérrel, az emberi jogi gondolkodásmódot, az egyén vonzó kilátásait, esélyeit? Jómagam nem tudnám ezt mixelni vagy rangsorolni. Arra azonban intenek, hogy egy külhoni modellből – annak komplex illeszkedései nélkül – vajmi keveset szabadna formálisan átvenni vagy idealizálni. A jó szisztéma mindenütt szerves fejlődéssel alakult ki. Annak függvényében, amit az ország és az adott közösség elbír, megkövetelt vagy megengedhetett magának. Ráadásul itt nem is szabad kísérletezgetni vagy hibázni, mert a meggondolatlan lépést (prohibíció, liberalizáció) képtelenség visszacsinálni. Hamis alternatíva az, hogy az önpusztító jogot vagy megadjuk vagy börtönnel kizárjuk. Nem igaz, hogy az egyén, a társadalom, a politika csak végletek közül választhat.

A mai, törékeny polgári létforma ránk zúduló stressz-szintje egyelőre nagyobb veszély, mint a megtorló jogi kényszerítés. Aki csak büntetéssel nevel, hazugságra tanít. A demokratikus jogállam igényli, de még nem teremtette meg az „oki” kezelésmódot. A droghelyzet= lakmuszpapír. E helyzet ui. - sok ember kilátástalansága folytán - rossz. A nemzeti drogstratégia viszont fő vonalakban jó. Lenne bár fordítva! Ez így csaknem olyan ambivalencia, mint mikor látod, hogy az anyósod jól összetöri magát a te új autóddal?!

A nagy átalakulások szükségszerűen vesztesekkel és értékzavarokkal járnak. Mégsem mindegy, hogy az állam fenyítően megítéli az embert vagy támogatja is.